

Ing. Jana Tichá

Planetka KRUMBENOWE

Už odedávna dávají lidé jména věcem, místům i lidem, které poznali. Z tohoto pohledu nepřekvapí, že obvyklou reakcí na zprávu o narození dítěte je: "Jak se jmenuje?" Teprve jméno je potvrzením existence. Nebeská tělesa určitě pojmenovávali už pravěcí lidé. Písemné doklady máme již ze starověku - názvy hvězd, planet a souhvězdí najdeme u mezopotamských, staroegyptských kultur i ve Starém zákoně. Současní astronomové znají stovky miliónů hvězd, takže jim už přidělují jen čísla v katalogích. Osmi velkým planetám naší Sluneční soustavy od Merkuru po Neptun ponecháváme dávná antická jména. Tělesa, které po jejich objevu a určení dráhy můžeme legitimně pojmenovat však zůstávají planetky neboli asteroidy.

Planetky (= asteroidy) patří mezi malá tělesa Sluneční soustavy. Stejně jako velké planety obíhají kolem Slunce. Většina z nich je soustředěna v tzv. hlavním pásu planetek, prstenci ležícím mezi drahami Marsu a Jupiteru. Jejich velikosti se různí od průměru stovek či desítek kilometrů až po pouhé několikametrové balvany. Krouží po málo výstředných eliptických drahách přibližně v rovině oběhu velkých planet. A právě zde bychom mohli potkat i planetku Krumbenowe, obří balvan nepravidelného tvaru dosahující velikostí ke 4 kilometrům. Krumbenowe obkrouží Slunce jedenkrát za 3,52 roku. Jeho hlavní poloosa dráhy je 2,31 AU (astronomické jednotky), sklon k rovině ekliptiky dosahuje pouze 4 stupňů, jen výstřednost je lehce vyšší a rovná se 0,17.

Planetku nyní nazvanou Krumbenowe objevili na jihočeské Observatoři Kleť astronomové Jana Tichá a Miloš Tichý 16. 11. 1996 na elektronickém snímku pořízeném 0,57-m zrcadlovým dalekohledem. Nově objevené těleso dostalo předběžné označení 1996 WR a bylo při dalších obězích kolem Slunce sledováno z několika různých hvězdáren (Čína, USA) a posléze i novým větším a výkonnějším kleťským 1,06-m teleskopem KLENOT. Po spočtení přesné dráhy přidělilo mezinárodní centrum pro sledování planetek (Minor Planet Center v Cambridge, Massachusetts, USA) kleťskému objevu definitivní pořadové číslo 69469.

Jak přišla planetka (69469) ke svému jménu Krumbenowe? Velké části planetek objevených na Kleti vybíráme jména z okolního, jihočeského místopisu a historie. A Krumbenowe splňuje vlastně obojí. Je to nejstarší známé pojmenování blízkého Českého Krumlova a zároveň název tamního veletrhu pravěké a středověké kultury pořádaného kolegy z Regionálního muzea v Českém Krumlově.

Konkrétní planetku (69469) jsme vybrali proto, že šestky a devítky v jejím čísle symbolicky připomínají meandry řeky Vltavy obtáčeající místa krumlovského historického osídlení. Nami navržené jméno Krumbenowe schválila příslušná komise Mezinárodní astronomické unie a v měsíčním cirkuláři Minor Planet Circular No. 107121 bylo i s citací v angličtině publikováno 30. listopadu 2016.

Na dlouhou astronomickou tradici pojmenování planetek a na dodržování jejích pravidel totiž dohlíží Mezinárodní astronomická unie (International Astronomical Union, IAU, která mimochodem právě letos slaví 100 let od svého založení (1919-2019)). Nyní putuje planetka Krumbenowe souhvězdím Panny, relativně blízko nápadné a okem viditelné jasné hvězdy Spika, a není tedy pro nás pozorovatelná. (Panna je jarní souhvězdí a v podzimních měsících se tedy nachází celou noc pod obzorem.)

Otištěno s laskavým svolením Ing. Jany Tiché, ředitelky Hvězdárny a planetária České Budějovice

s pobočkou Observatoří Kleť jako záznam z tiskové konference konané v Českých Budějovicích 24. 8. 2019.

Planetka (69469) Krumbenowe

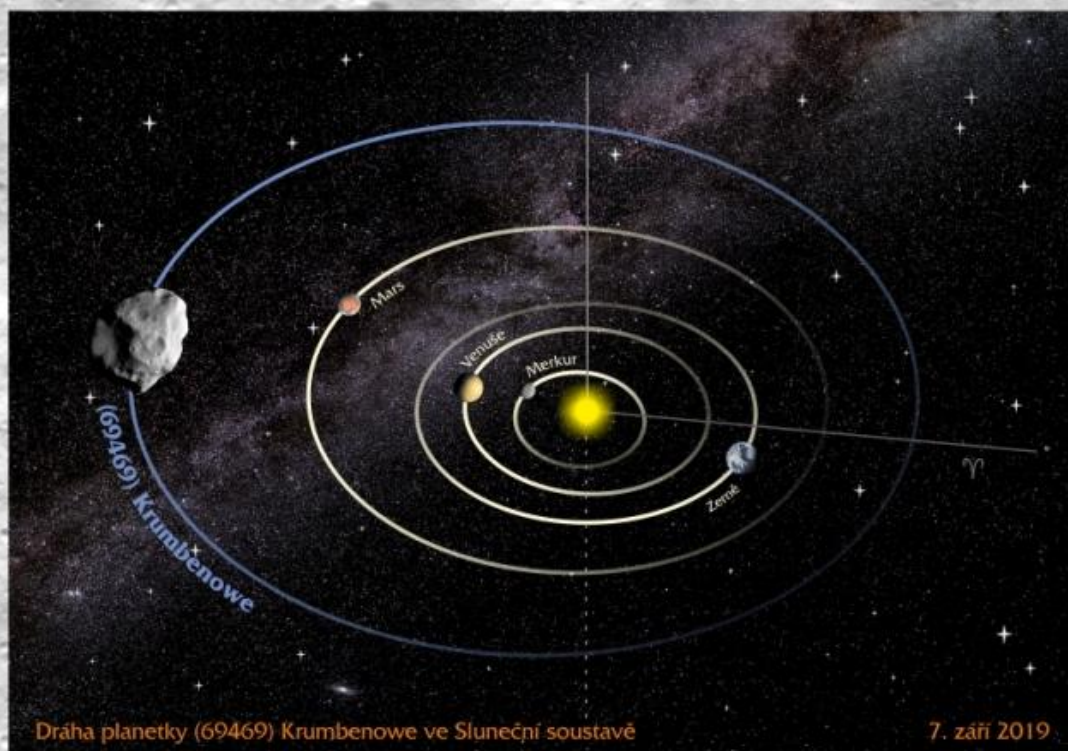

(69469) Krumbenowe = 1996 WR
Planetku objevili J. Tichá a M. Tichý
16. listopadu 1996 na Kletci.

Krumbenowe (Chrubenowe) is the oldest documented name of the town of Český Krumlov. Dating from the mid-13th century, the name seems to originate from German words "Krumben Ouwe", "Krumme Aue" (skew mead) or, maybe, from the much older "Wilt Ahwa" (wild water), referring to the Vltava river.

(MPC 107121 - 4. listopadu 2017)

Snímek planetky **(69469) Krumbenowe** byl pořízen 16. listopadu 1996 0,57-m zrcadlovým dalekohledem Observatoře Kletč a CCD kamerou SBIG ST-8 expozicí 120 sekund. Planetka je označena šipkou. Foto: Miloš Tichý a Jana Tichá

Dráha planetky (69469) Krumbenowe ve Sluneční soustavě

7. září 2019